

Innspill til Lovutvalg om negativ sosial kontroll æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og psykisk vold

Om likestillingssenteret KUN

KUN er et likestillingssenter med kontor i Steigen og Steinkjer. Vi jobber med likestilling, inkludering og ikke-diskriminering på tvers av diskrimineringsgrunnlag i Norge og internasjonalt. Vi holder foredrag, kurs og workshops, skriver rapporter og kunnskapsgrunnlag, og driver informasjons- og pådriverarbeid om likestilling og mangfold på tvers av diskrimineringsgrunnlag.

KUN har mange års erfaring med å jobbe med vold i et interseksjonelt perspektiv. Vold rammer ulike grupper ulikt, og faktorer som kjønn, alder, klasse, minoritetsstatus og synlighet spiller inn. Her følger et utvalg av våre prosjekter innenfor dette fagområdet:

Pågående prosjekter:

- [Fagdager om vold i nære relasjoner](#)
- [Livet etter botilbudet](#). En kartlegging av hvordan brukere av botilbud for personer utsatt for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll opplever overgangen når de flytter ut, og hvilke faktorer som fremmer og hemmer en vellykket gjenetablering.
- [Gresk-norsk samarbeid om forebygging av digital vold](#)
- [Trygg på festival](#)

Tidligere prosjekter:

- [Invadert og forlatt- Sosial kontroll og psykisk helse blant unge minoritetsmenn](#) KUN-rapport (2021)
- [Skeiv og voldsutsatt?](#) Veileder for kresentre og førstelinjetjenesten om vold i skeive relasjoner
- [Social and legal actions to combat honor-related abuse](#)
- [Kommunenes kresentertilbud](#) Nordlandsforskning. Rapport 2019:13
- [Erfaringer med digitale krenkelser i Norge](#). KUN-rapport 2016: 1
- [Temanotat: Hatefulle ytringer](#) Delrapport 2, Institutt for Samfunnsforskning 2016:15
- Kompetanseheving utlendingsrett

Innspill til lovutvalget

De siste ti årene har det vært en betraktelig økning i politisk oppmerksomhet, forskning på og offentlig oppmerksomhet rundt sosial kontroll. Med mer oppmerksomhet på sosial kontroll i minoritetsfellesskap har dette begrepet fått ny aktualitet i samfunnsvitenskap generelt. Det er imidlertid en utfordring at det ikke finnes en entydig definisjon av sosial kontroll og at det brukes forskjellig av ulike aktører.

Økt oppmerksomhet om tematikken har ført til mer midler og mer forskning, som ofte er bestilt fra myndighetene. Problemforståelse og begrepsdefinisjonen blir politisk definert, og dermed utfordrer ikke forskningen denne problemforståelsen og begrepsdefinisjonen.

Sosial kontroll og ære opptrer i mange ulike miljøer, herunder blant nasjonale minoriteter, urfolk, i majoritetsnorske miljøer knyttet til både trossamfunn og opp mot LHBTQI spørsmål og der partnervold og vold i nære relasjoner forekommer.

Å ha en normbrytende identitet – gjennom å være skeiv, funksjonsvarierte eller lignende - kan være en faktor som forsterker elementer av kontroll og vold i noen miljøer. Samtidig så er dette grupper som også opplever økt stigma og diskriminering i majoritetssamfunnet. Som nevnt, så kan det også forekomme kontroll og vold i mange andre miljøer enn minoritetsnorske.

Begrepet som skulle føre til mer kompetanse hos hjelpeapparatet til å forstå hva det handler om, har blitt et begrep som handler om grupper, fremfor handlinger og mekanismer.

Konsekvensen av dette er blant annet til at andre som opplever like ting, men i en annen kontekst, ikke får samme tilbud og tjenester. Et eksempel er at majoritetsnorske som opplever negativ sosial kontroll ikke får bo- og støttetilbud for ofre for tvangsekteskap, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, mens minoritetsnorske får hjelp (Årsrapport 2020. Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll). Når majoritetsnorske som har opplevd negativ sosial kontroll i såkalte «lukkede trossamfunn» må bevise at deres opplevelser kan plasseres innenfor denne kategorien, viser det at begrepet handler om grupper, fremfor handlinger og mekanismer.

Vold minoritetsnorske utsettes for blir behandlet som spesiell vold og et integreringsproblem. Volden havner innenfor denne rammen av mot æresrelatert vold, tvangsekteskap og negativ sosial kontroll og knyttes til integrering, innvandring og kultur. Dermed leter man også etter tiltak innenfor disse rammene.

Lidén og Bredal (2017) har i sin følgeevaluering av den norske regjeringens handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlig begrensning av unges frihet anbefalt at vold knyttet til ære eller sosial kontroll, er å anse som en del av det vi forstår som vold i nære relasjoner, og at denne vold bør jobbes med i de samme instanser som jobber med vold i nære relasjoner generelt. Senere forskning understøtter også dette.

Våre konkrete anbefalinger til utvalget har særlig oppmerksomhet på følgende i de vurderinger som gjøres:

- Målet er å trygge at alle har et vern mot vold i nære relasjon, uavhengig hvilken tro/identitet/kropp den enkelte person har eller hvilke miljø de er tilknyttet
- Hvilke konsekvenser kan det ha med tanke på stigma å innlemme et begrep som sosial kontroll i særlovgivning sammenlignet med å styrke straffelovgivningen
- Hvordan kan rettsvernet best styrke for alle ofre for vold, er det andre kategorier som skal innlemmes i straffeloven, utover psykisk vold.

Steigen, 12.09.2022

Mari Wattum

daglig leder

(sign)

Marianne Gulli

rådgiver

(sign)